

KOMPOST nedir?

Sürdürülebilir Ekonomi

Cem SEFEROĞLU

cem.seferoglu@dunya.com

Yeşil aklamaya fren: "Çevreciyim" demek artık yetmeyecek

Yeşil aklama veya greenwashing bir şirketin gerçekte olduğundan daha çevre dostu ve çevresel açıdan sürdürülebilir görünmeye çalışmak için reklam ve kamu mesajlarını kullanmasına denir. Yeşil aklama iletişim stratejilerini kasıtlı olarak benimseyen şirketler bunu genellikle kendilerinin veya tedarikçilerinin çevreye zarar veren özelliklerini aklamak için yaparlar. Bu sayede şirketler tarafından tüketicilerin dikkatini, faaliyetlerinin aslında çevreye çok fazla zarar verdiği gerçeğinden uzaklaştırmak için kullanılır.

Yeşil aklamada 7 yasak

1. Gizli ticaretin yasağı: ürünün tümüne odaklanmayıp, ürünün sadece bir veya birkaç niteliğindeki çevreye uygunluğuna odaklanmak.
2. Kanıtsızlık yasağı: ürün ile ilgili doğruluğu ispat edilemeyecek bir çevresel iddiada bulunmak.
3. Belirsizlik yasağı: ürün ile ilgili çok genel ya da çok belirsiz bir tanımda bulunmak.
4. Konu dışılık günahı: ürünle ilgili olmayan ancak doğruluğu olan bir iddiada bulunmak.
5. Kötünün iyisi yasağı: ürün ile ilgili doğru bir iddiada bulunarak, ürünün diğer zararlı yönlerine karşı tüketicinin dikkatini dağıtmak.
6. Yalan yasağı: tamamen yanlış bir iddiada bulunmak.
7. Yanlış sevkiyat etiketlerine tapma yasağı: herhangi bir onay olmadığı halde, üçüncü tarafların onayının bulunduğunu iddia etmek.

Yeşil aklama ile mücadele

1 Temmuz 2026 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile çevresel beyanlar ve sürdürülebilirlik alanında ilişkin önemli düzenlemeler yapıldı. 1 Ağustos 2026 tarihinde yürürlüğe girecek olan yönetmeliğe göre artık reklamlarda kullanılan çevre dostu, yeşil, sürdürülebilir, karbon nötr, iklim dostu gibi çevresel beyanların bilimsel olarak desteklenmesi ve doğrulanabilir olması gerekecek. İlgili yönetmelik sınırları keskin şekilde belirlemiştir. Çevresel beyan içeren reklamlarda belirtilen sertifika ve onayların yetkili kurum ve kuruluşlardan, üniversitelerin ilgili bölümlerinden veya akredite ya da bağımsız araştırma, test ve değerlendirme kuruluşlarından alınan belgeler ile ispatlanmış olması zorunlu olacağı, Çevresel beyan niteliğindeki genel içerikli kavram ve ibareler, reklamlarda açıklama yapılmaksızın ya da o mal veya hizmetin yahut üretim süreçlerinin çevreye etkilerine ilişkin olarak tüketiciler nezdinde belirsizliğe neden olacak şekilde kullanılamayacağı, Çevresel beyanların mal veya hizmetin hangi bölüm, parça veya yaşam döngüsündeki hangi süreç ile ilgili olduğuna ilişkin bilgiler reklamda açıkça belirtilmesi gerektiği yönetmelikle belirlenmiştir. Ayrıca çevresel etkilerin ölçüm veya değerlendirme yöntemlerine ilişkin açıklayıcı bilgilere reklamın yayımlandığı alanda ya da bir bağlantı veya uyarı işareti ile tüketicilerin yönlendirilerek ayrıntılı bilgi alabileceği bir internet sitesinde veya açılır ekranda yer verilmesi zorunluluğu da bu yönetmelikte belirtilmiştir.

BİOSÖZLÜK

Kompost, bitkisel atıklar, gıda atıkları ve hayvansal gübre gibi organik materyallerin kontrollü şekilde ayrışmasıyla oluşan doğal bir toprak düzenleyicidir. Toprağın organik madde miktarını artırır, su tutma kapasitesini iyileştirir ve bitki gelişimi için gerekli besin elementlerinin toprağa kazandırılmasına yardımcı olur.

sürdürülebilirlik

DÜNYA

17 Ağustos 2026 • Pazartesi

Hazırlayan:
Başak Nur
GÖKÇAM
s14

Atmosferdeki değişim damarlarımıza sızdı

Atmosferdeki karbondioksit yoğunluğu 420 ppm sınırını aşarken, 20 yılı aşkın sürede binlerce insan üzerinde yapılan araştırma, yükselen karbondioksitin kan kimyasını değiştirdiğini ortaya koydu. Bikarbonat seviyeleri yüzde 7 artarken, kalsiyum ve fosfordaki düşüş, biyolojik dengedeki değişime işaret ediyor.

Başak Nur GÖKÇAM
basaknur.gokcam@dunya.com

Sanayi Devrimi'nden bu yana gezegenin sıcaklığı artıran, aşırı hava olaylarıyla küresel ekonomiye her yıl yüz milyarlarca dolarlık zarar veren ve tarımsal verimliliği tehdit eden iklim krizi, artık sadece dış dünyamızı değil, doğrudan iç dünyamızı da biçimlendiriyor. Dünya genelinde atmosferik karbondioksit (CO2) konsantrasyonu 2000 yılında yaklaşık 369 ppm seviyesindeyken, günümüzde 420 ppm'in üzerine çıkarak insanlık tarihinin en yüksek eşiklerinden birine ulaştı. Küresel emisyonların azaltılması yönündeki uluslararası taahhütlere ve yeşil dönüşüm yatırımlarına rağmen yükselmeye devam eden bu sera gazı tutarı, gezegenin ekosistemlerini dönüştürmekle kalmıyor, insan biyolojisi üzerinde de somut, ölçülebilir ve fizyolojik izler bırakıyor. Yapılan son kapsamlı araştırmalar, sera gazı emisyonlarındaki bu tarihsel artışın, insan vücudunun temel biyokimyasal dengelerini sessizce değiştirdiğini gözler önüne seriyor.

Görünmeyen biyolojik dönüşüm

Air Quality, Atmosphere and Health dergisinde yayımlanan son araştırma, iklim krizinin insan sağlığı üzerindeki en doğrudan ve sinsî etkilerinden birini belgeledi. Avustralya Çocuk Araştırma Enstitüsü, Curtin Üniversitesi ve Avustralya Ulusal Üniversitesi (ANU) bünyesindeki bilim insanları tarafından gerçekleştirilen çalışma, son 20 yılı aşkın sürede elde edilen devasa sağlık verilerini masaya yatırdı. Araştırmacılar, ABD Ulusal Sağlık ve Beslenme Araştırması (NHANES) veri tabanından yararlanarak, 1999 ile 2020 yılları arasında ikişer yıllık periyotlarla yaklaşık 7 bin kişiden alınan kan testi sonuçlarını titizlikle

420 ppm
Günümüzde atmosferdeki ortalama karbondioksit (CO2) yoğunluğu

369 ppm
2000 yılında kaydedilen atmosferik CO2 seviyesi

analiz ettiler. Elde edilen veriler, atmosferdeki karbondioksit artış eğilimi ile insan kan kimyasındaki değişimin tam bir paralellik gösterdiğini ortaya koydu.

Sessiz kan değişimi

Araştırma sonuçlarına göre, 1999 yılından bu yana incelenen bireylerin ortalama serum bikarbonat seviyelerinde yaklaşık yüzde 7 oranında net bir artış kaydedildi. Kan kimyasında yaşanan bu yükseliş, atmosferdeki karbondioksit miktarıyla doğrudan ilişkili bir biyolojik gösterge olarak kabul ediliyor. Ancak değişim sadece bikarbonat ile sınırlı kalmıyor. Aynı zaman dilimi içerisinde vücudun kemik ve hücre sağlığı için hayati önem taşıyan ortalama kalsiyum ve fosfor seviyelerinde dikkat çekici düşüşler tespit edildi. Atmosfer bileşimindeki kademeli değişimin, insan metabolizması tarafından bir uyum mekanizması olarak yanıtladığı ifade ediliyor.

Çalışmanın yazarlarından Doçent Alexander Larcombe, elde edilen verilerin iklim krizinin biyolojik yansımalarını açıkça gösterdiğini belirterek, "Gördüğümüz şey, iklim değişikliğine yol açan atmosferdeki karbondioksit artışını yansıtan, kan kimyasında kademeli bir değişimdir. Sonuçlar vücudun atmosferin bileşimindeki değişikliklere zaten uyum sağlamaya başlamış olabileceğini gösteriyor" dedi.

%7
1999-2020 arasında kandaki ortalama bikarbonat seviyesindeki artış oranı

7 bin kişi
NHANES araştırmasında 20 yıl boyunca iki yıllık aralıklarla incelenen katılımcı sayısı

Bu yüzyılın sonu daha tehlikeli olabilir

Modellemelerin geleceğe dönük karamsar bir tablo çizdiğini vurgulayan Doçent Alexander Larcombe, "Mevcut eğilimler devam ederse, modeller ortalama bikarbonat seviyelerinin 50 yıl içinde bugün kabul edilen sağlıklı aralığın üst sınırına yaklaşılabileceğini gösteriyor. Kalsiyum ve fosfor seviyeleri de bu yüzyılın sonlarına doğru sağlıklı aralıklarının alt sınırına ulaşabilir" diye konuştu.

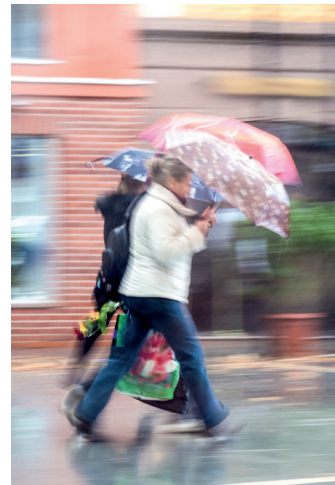
Artan bikarbonat biyolojik dengesini zorluyor

Kandaki bikarbonat, vücudun hassas asit-baz dengesini (pH) düzenlemek için en kritik bileşenlerden biridir. Solunan havadaki karbondioksit miktarı

arttıkça, vücut kan pH'ını sabit tutabilmek ve artan asiditeyi nötralize edebilmek adına ilave bikarbonat tutma eğilimi gösterir. Bu tepki kısa vadede hayati dengesi

korumaya yardımcı olsa da, sürecin onlarca yıl boyunca kesintisiz devam etmesi durumunda ciddi fizyolojik riskler doğurabileceği belirtiliyor.

Akdeniz'de rekor sıcaklıklar sonbahar riskini artırıyor

Akdeniz'de deniz yüzeyi sıcaklıklarının uzun yıllar ortalamasının yaklaşık 2 derece üzerine çıkarak 28,4 dereceye ulaşması, sonbahar için kuvvetli yağış ve fırtına riskini artırıyor. Konuyla ilgili açıklamada bulunan İzmir Bakırçay Üniversitesi Coğrafya Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Şermin Tağıl, 2026'nın ilk yarısında Akdeniz'de deniz yüzeyi sıcaklıklarının mevsim normallerinin oldukça üzerinde seyrettiğini belir-

terek, "Akdeniz'in ortalama deniz yüzeyi sıcaklığı yaklaşık 28,4 dereceye ulaştı. Bu değer uzun dönem ortalamasının yaklaşık 2 derece üzerinde. Akdeniz 2023'ten bu yana rekor sıcaklıklarla karşı karşıya. Özellikle bu yıl temmuz ve ağustosun ilk yarısında Akdeniz tarihinde görülmemiş sıcaklıklara ulaştı. Bu tablo, denizin geçmiş yıllardan biriktirdiği ısının üzerine yeni ısı eklenmeye devam ettiğini gösteriyor" ifadelerinde bulundu.

81 ilin iklim riski ve emisyonu belirlenecek

Türkiye'nin 2053 net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda tüm illerin iklim riskleri ve sera gazı emisyonları belirlenecek. İklim Kanunu kapsamında hazırlanan ve 4 Ağustos'ta Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Yerel İklim Değişikliği Eylem Planları ile İl İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulları Hakkında Yönetmelik" ile iklim mücadelesinin yerel düzeyde daha planlı ve ölçülebilir hale getirilmesi amaçlanıyor. Yeni sistemle yerel iklim

planları ortak bir çatı altında toplanacak. Her il, sera gazı envanterini çıkararak emisyon kaynaklarını belirleyecek, iklim risklerini değerlendirecek. Binalar, ulaşım, sanayi, atık ve diğer sektörlerdeki enerji tüketimleri ayrı ayrı incelenecek. Böylece enerji verimliliği yatırımlarına ihtiyaç duyulan alanlar, yenilenebilir enerji kapasitesinin artırılacağı bölgeler ve yüksek emisyon azaltımını sağlayacak projeler tespit edilecek.